

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

PRISPEVAJTE ZA
PARTIZANSKI SPOMENIK
V ŽELEZNI KAPLI

LETNIK V

DUNAJ, V SREDO, 13. IX. 1950

ŠTEV. 68 (340)

Avstrijska mirovna pogodba in politika velikih držav

Posebni pooblaščenca za avstrijsko mirovno pogodbo so se dne 7. septembra sestali k svoji 257. seji. Tudi to pot je seja potekla brez vsakega uspeha ter so nadaljnje zasedanje preložili do srede meseca decembra. Kakor izgleda, je Avstrija še zelo oddaljena od mirovne pogodbe.

Položaj Avstrije je politično še vedno približno tak, kot je bil leta 1945. Na Schwarzenbergplatzu na Dunaju plapolajo še vedno vse štiri zastave bivših vojnih zaveznikov in izgleda, da jih v doglednem času še ne bodo sneli.

Nikakor ni nezanimivo združiti v kratek pregled politiko velikih sil v povojnih letih pri nas v Avstriji.

Kmalu po zasedbi so okupacijske sile odobrile v Avstriji tri politične stranke in sicer KPA, SPOe in OeVP. V provizorični Rennerjevi vladi, ki so jo osnovali maja 1945 Sovjeti in pozneje priznali ostali zavezniki, so bile zastopane vse tri stranke po paritetnem principu. Dne 25. novembra 1945 so bile prve parlamentarne volitve, kjer je dosegla OeVP 85, SPOe 76, in KPA 4 poslanskih sedežev. Na tej podlagi je prešla oblast v roke ljudi iz bivše krščansko socialne in socialdemokratske stranke, ki nosijo odgovornost za uničenje demokracije v prvi republiki, diktaturo Dollfusa in priprave za Anschluss. Sestavili so koalicijsko vlado s Figlom na čelu, v kateri so z enim ministrom sodelovali tudi komunisti. Istčasno so bile volitve v deželne zbornice, kjer so v glavnih črtah obnovili ustavo iz leta 1929.

Dne 9. julija 1945 so zasedbene sile razdelile Avstrijo v štiri okupacijske cone. Mednarodni kontrolni svet je določil naslednje naloge okupacijske uprave: Izvesti se morajo odredbe deklaracije o porazu Nemčije, postaviti se mora upravni aparat in izvršiti priprave za svobodno izbrano vlado. Avstrijski vladi in parlamentu so bile s tem predane vse notranje pravice, zakonodaja in zunanji posli, zavezniška kontrolna komisija pa ima pravico staviti veto na odločbe vlade in parlamenta, za kar pa je potrebna soglasnost vseh štirih predstavnikov v kontrolni komisiji.

Okupacijske sile pa so si pridržale še dosti sredstev za varovanje svojih interesov in aktivno vmešavanje v avstrijske notranje zadeve, predvsem policijo in vojaška sodišča. S tem sredstvom so si pomagali Američani proti KPA, britanska sodišča pa so igrala veliko vlogo proti koroškemu Slovincem in nič manj se niso posluževale tega sredstva sovjetske oblasti. Velik vpliv imajo posamezne okupacijske sile na posamezne politične stranke. Še večji vpliv in kontrolo imajo okupacijske oblasti nad gospodarstvom. Z Marshallovim planom so Američani svoj vpliv še povežali. Sovjetske oblasti pa so si zavarovale svoj vpliv z obsežno mrežo svojih podjetij iz bivše nemške lastnine ter imajo v svojih rokah proizvodnjo nafte.

Težkega položaja po vojni prva Figlova vlada ni rešila. Njene odloč-

be so imele namen ozdraviti kapitalistično gospodarstvo na račun delovnega ljudstva. Ob izdaji zakona o valutni reformi je izstopila KPA iz vlade. Tudi regulacija mezd in cen je šla na račun delavcev. Denacifikacijo so reševali birokratsko.

Konec leta 1948 se je ločila leva skupina socialistov od svoje stranke, skupina Erwina Scharfa, ki je imela v začetku precejšnje uspehe. V volivni borbi pa so se vključili v KPA, soglašali z njeno politiko ter doživeli zaradi tega neuspeh.

Na političnem obzorju se je pojavila „zveza neodvisnih“, VdU, s Krausom na čelu in je zbirala bivše naciste. S pomočjo sovjetskega delegata v kontrolni komisiji je šla VdU 9. oktobra 1949 na volitve. Po obširni in razburljivi volivni borbi so volitve izpadle takole: OeVP 77,

SPOe 67, VdU 16 in levi blok 5 sedežev. Po teh volitvah je OeVP izgubila absolutno večino, toda ta izguba ni šla v korist naprednih sil, temveč je bil položaj reakcije še pojačšen z VdU. V sedanji Figlovi vladi ima OeVP 7, SPOe pa 6 ministrskih stolčkov.

Važno avstrijsko notranje vprašanje po sestavi nove vlade je bila ojačena borba delavcev za zboljšanje življenjskih pogojev. Prišlo je do demonstracij v raznih mestih, ki jih pa ni vodila KPA in se jih ni udeleževala, temveč jih je samo izkoriščevala v parlamentu v korist svoje frakcije.

Zanimiv je tudi razvoj VdU-ja. Sovjetska zveza je izkoristila volivni uspeh VdU-ja kot argument za svoje stališče, češ da je sklenitev mirovne pogodbe nemogoča, ker je

Protislovenska gonja v Benečiji

V Slovenski Benečiji so pripadniki italijanske šovinistične skupine „Triccolore“ ponovno začeli akcijo proti Slovincem. Groze jim, da jih bodo pregnali iz vasi, če ne bodo izjavili, da so Italijani. Deset družin v Beneški Sloveniji je bilo že opozorjenih od pripadnikov omenjene skupine, da bodo morali zapustiti svoja rodna mesta, če se ne bodo odrekli svoji narodni pripadnosti. Tako opozorilo je dobil tudi član Demokratske fronte Slovincem v Italiji, kmet Tonaletič iz vasi Zverinac.

Šovinistično stališče do Slovincem

se izraža tudi v zadržanju italijanskih žolskih oblasti. Slovenskim dijakom v šoli št. Peter ob Nadiži, ki se morajo že učiti v italijanskem jeziku, so sporočili po profesorjih, da jih bodo vrgli iz šole, če bodo med seboj govorili slovensko. Protislovenska gonja je naperjena celo proti majhnim otrokom. Enajstletna Slovenka Zabruščak Lidija, ki je bila v videmskem vzgojnem zavodu, je bila izključena iz vzgojnega zavoda, ker je s svojo tovariško govorila slovensko. (Tanjug)

Ob 30. letnici plebiscita:

Amnestija za „Abwehrkämpferje“-naciste

Denacifikacija je v Avstriji poglavje zase. Veliko hrupa je bilo, registracije in nekaj obravnav in milih obsodb vojnih zločincev, obremenjenih nacionalsocialistov. Pač so mnogim malim nacistom vzeli eksistence, jih pognali iz služb ter zaplenili premoženje, dočim so velike, vodilne naciste po večini pustili na miru in na visokih položajih, prav kakor pravi pregovor: male obešajo, velike pustijo na svobodi.

Koroški Slovenci smo objektivni dovolj, da dobro ločimo, kdo je za svoje zločine in tudi zločine drugih odgovoren ter zasluži odgovarjajočo kazen in kdo je bil samo orodje vodilnih nacistov. Nič nimamo proti temu, če malim nacistom, ki so pod pritiskom razmer, v skrbi za svoj vsakdanji kruh, za svoje službe, in pod vplivom svojih nacističnih šefov in delodajalcev hiteli s tokom časa; njihove zablode, ki so jih nekateri prej drugi nekaj pozneje spoznali, z razumevanjem sodimo ter jim omogočimo pot nazaj k sodelovanju k demokratičnemu razvoju javnega življenja.

Toda, kakor izvemo, pripravljajo ob trideseti obletnici plebiscita amnestijo za tako imenovane „obrambne borce — Abwehrkämpferje

— naciste“ in to tudi za „obremenjene“. **Slišimo, da bo amnestija obsežna, ter bo kakor upajo, zvezni predsednik širokogrudno izrabil svojo pravico pomiloščenja.**

Rekli smo že, da nimamo nič proti temu, če pomilostijo male brez-pomembne naciste. Toda vojni zločinci in prominentni nacional-socialisti, ki po tem načrtu o amnestiji lahko računajo na rehabilitacijo, so ljudje, katerih amnestija je kakor posmeh koroškemu Slovincem in vsem demokratičnemu avstrijskemu prebivalstvu. Ta nagrada in priznanje ljudem ob času, ki vzbuja vsakemu koroškemu Slovincu trpke spomine, je gotovo zgrešena in v nepravem času in nikakor ne obeta zboljšanja prijateljskega sožitja obeh narodov v deželi.

Vprašati se moramo, za kakšne zasluge naj bi ob obletnici plebiscita z amnestijo nagradili ljudi, ki so vse prej kot graditelji lepega plodnega in mirnega življenja v deželi in so bili prvi zaveštni ilegalni nacisti na Koroškem. Ali niso bili prav oni nosilci nasilja in razdora, na čelu najbolj napadalnega nemške nacionalnega šovinizma in narodne nestrpnosti.

(Dalje na 2. strani)

nacistična ideologija še premočna. To je izzvalo pri vladnih strankah močno reakcijo. VdU so označili kot „instrument avstrijske sovjetske politike“ in naglasili, da so komunisti z njo sklenili pakt pred in po volitvah. Letos februarja so sovjetske okupacijske oblasti pričele kampanjo proti VdU. Maja meseca je objavilo zvezno vodstvo VdU-ja, da je pokrajinsko vodstvo v Nižji Avstriji izmenjano zaradi „zvez s prokomunističnimi elementi“. To frakcijo vodi bivši SS-oficir Slawik, ki je iz nje ustanovil „Nacionalno ligo“. Na občnem zboru te lige je Slawik na Dunaju jasno povedal, da je nacist in zastopa stališče za „sporazum z Vzhodom“ in je še dejal: „Samo neofašisti so ostali v VdU-ju pravi nacisti pa bodo našli pot do Nacionalne lige“.

Ker se je upanje na odhod okupacijskih sil odmaknilo v nedogled, je vlada 9. marca naslovila noto velikim silam s 23 predlogi za olajšanje okupacijskega režima. Zapadne sile so v odgovoru na to noto izjavile, da bodo namesto dosedanjih vojaških visokih komisarjev postavile civilne visoke komisarje, ki bodo ob enem tudi diplomatski predstavniki teh držav in so to tudi že izvedle. Sovjetski predstavnik v zavezniški kontrolni komisiji pa je zagovarjal stališče, po katerem se morajo velike sile najstrožje držati kontrolnega sporazuma.

Drugo ljudsko posojilo v Jugoslaviji v štirih dneh prekoračeno

S prvim septembrom se je v Jugoslaviji pričelo vpisovanje drugega ljudskega posojila v znesku 3 milijard dinarjev, ki traja do 20. septembra. Kako jugoslovansko ljudstvo razume pravi pomen tega posojila, dokazuje dejstvo, da je bil znesek posojila prekoračen že 4. dan po pričetku vpisovanja.

Severnokorejske čete se pripravljajo na nove napade

V zadnjih dneh na korejskem bojišču vsled slabega vremena ni prišlo do večjih akcij. Severnokorejske edinice so med Yongchonom in Kyongjunom prodrle obrambno črto južnih Korejcev in prekinile strateško cesto med obema mesti. Prav tako so napredovale tudi pri Angang-niju, kjer so se morale južnokorejske čete umakniti. Na južnem bojišču so prevzele iniciativo spet severnokorejske čete in so se morale ameriške enote pri Masanu umakniti za tri kilometre. Sedanje slabo vreme izkoriščajo čete Severne Koreje za to, da zbirajo za bojno črto nove sile in se pripravljajo za nadaljnje prodiranje.

Nov francoski visoki komisar v Avstriji

Tudi Francija je zamenjala svojega vojaškega visokega komisarja v Avstriji s civilnim, ko je francosko zunanje ministrstvo imenovalo za naslednika generala Bethouarta poslanika Josepha Payarta.

Ojačanje ameriških čet v Zapadni Evropi

Predsednik Truman je sporočil, da je privolil ojačanju ameriških oboroženih sil v Zapadni Evropi, kar naj bi prispevalo k zagotovitvi miru in prizadevanjem za skupno obrambo držav atlantskega pakta.

Amnestija za „Abwehrkämpferje“ - naciste

(Nadaljevanje s 1. strani)

Obširne, širokogrudne amnestije naj bi bili torej deležni predobro znani, težko obremenjeni nacisti velikega kova, vojni zločinci. Dejanja in zločini, ki so jih zagrešili nad koroškimi Slovenci so edinstveni v zgodovini in jih ne bodo pozabile generacije. So zločini, ki zahtevajo zadoščenje, tako zahteva vsa demokratska javnost, tako zahteva pravni čut.

Ravno ljudje, ki so pred tridesetimi leti vodili „Abwehrkampf“ so dobro vedeli, kaj hočejo. Vojni zločinec Maier-Kaibitsch, katerega imena se bodo z grozo in gnevom spominjali rodovi koroških Slovencev, je davno pred prihodom Hitlerja naglašal, da je bil Abwehrkampf borba za Nemčijo, prvi nastop za rajh ter prvi veliki nemški uspeh.

Abwehrkämpfer, učitelj Steinacher, SA-Standartenführer, je izjavil v svoji knjigi „Sieg in deutscher Nacht“, da plebiscitna borba ni bila borba za priključitev k Avstriji, temveč borba za velikonemško bodočnost in ker Avstrije niso marali imenovati, je bil njih bojni klic „Kärnten“. Ta kričaški učitelj je kot vodja petokolonašev utiral pot krvavemu fašizmu po vsej Evropi.

Cilj voditeljev Abwehrkampfa so torej bile velenemške in imperialistične težnje.

Koroške nemške bojne organizacije, predvsem „Kärntner Heimatbund“ so bile zbirališča ilegalnih nacistov, ki so ustvarjali teren in razpoloženje za prihod krvavega fašizma, v katerem so videli izpolnjevanje svojih ciljev. Pač so hoteli izročiti v naročje rajha slovensko ozemlje čim bolj očiščeno slovenskega elementa, zato so že v prednacistični dobi s pomočjo organizacije z velenemškimi cilji sistematično raznarodovali in z vsemi sredstvi skušali decimirati slovensko ljudstvo.

In ko je prišel 13. marec 1938 ter so bile izpolnjene njihove velenemške sanje so računali, da je nastopil čas, ko bodo zadali slovenskemu ljudstvu zadnji, krvavi smrtni udarec. Na to rabeljsko delo so šli s polno paro, zver v človeški podobi je podivjala.

Maier-Kaibitsch, SS-Standartenführer, si je po pravici prilastil naziv krvnika koroških Slovencev. S svojimi pomagači, večjimi in manjšimi pajdaši, je kopljal zločin za zločinom. Masovno, fizično krvavo iztrebljenje koroških Slovencev je njegovo delo. Noč in dan so bila odprta vrata gestapovskih ječ, kamor so trumoma zapirali najboljše Slovence, kjer so jih mučili in ubijali na zverinski način. Izmisli si je nečloveški načrt izseljevanja, ki bi je v obraz vsakemu človečanstvu, ter ga je s svojimi pomagači in svojim ožjim sodelavcem SS-Sturmabteilung Karl Fritzom kruto izvajal.

Za vse njegove zločine ga je celo avstrijsko sodišče obsodilo kot vojnega zločince na dosmrtno ječo.

In vrsta drugih obremenjenih nacistov, onečaščenih s krvjo in solza-

Angleški gostje prispeli v Jugoslavijo

Kakor znano je jugoslovanski komite za obrambo miru povabil vse javne delavce, borbe za mir in napredne organizacije sveta, da pridejo v Jugoslavijo in se z lastnimi očmi prepričajo o resničnem položaju v državi. Številne organizacije in posamezniki so to povabilo sprejeli z velikim razumevanjem in se odločili, da obiščejo Jugoslavijo.

Med drugimi se je povabilu odzvala tudi angleška laburistična partija, katere izvršni odbor je imenoval delegacijo za Jugoslavijo, ki je pred dnevi prispela v Beograd. Delegacijo vodi predsednik izvršnega odbora Sam Watson, z delegacijo pa je prispel tudi generalni sekretar partije Phillips.

mi nedolžnih, poštenih in značajnih ljudi! Da omenimo samo še Valentina Maierhoferja, ki je kot Ortsgruppenleiter sodeloval pri izseljevanju, in mnogi drugi, ki so v svojih nacističnih funkcijah zagrešili zločine nad nedolžnim ljudstvom, naj bodo pomiloščeni.

Medtem ko obetajo obremenjenim nacistom in vojnim zločincem amnestijo in pomiloščenje, pa še vedno niso docela poravnali škode njihovim žrtvam, našim izseljencom.

Naša mladina je pomagala graditi študentsko naselje v Zagrebu

Na povabilo jugoslovanske mladine se je tudi naša mladina udeležila gradnje študentskega naselja v Zagrebu. Dne 31. 7. 1950 je odpotovala naša prva skupina v Jugoslavijo, da pomaga pri gradnji in si ogleda graditev socializma v Jugoslaviji. — Vedeti moramo, da so se v skupino prijavili tudi Avstrijci, člani FOEJ, kateri pa so pozneje odpovedali sodelovanje z navedbo vzroka, češ, da se v Jugoslaviji sploh ne gradi socializem in ni zaradi tega potrebno, da gredo v Jugoslavijo. Toda, kako so prišli do tega zaključka, nam je čisto jasno. Odvračali so jih kominformovci, ki so jim rekli, da vlada v Jugoslaviji fašistična diktatura. Ti mladinci pa so imeli možnost, da si ogledajo „fašistično diktaturo“, so pa še predno da so jo videli rajši ostali doma. Jugoslavija pa bo zgradila to, kar si je začrtala v NOB, zgradila bo socializem, to lahko pričajo vsi tisti, ki so bili v Jugoslaviji.

Ne daleč od Zagreba, kjer so bila včasih polja, so se pred letom dni začele pripravice za nekaj velikega, edinstvenega. Tam se gradi veliko študentsko mesto, ki bo sprejelo okoli 25.000 študentov ter ostalega proforskega in tehničnega osebja. Letos so začeli graditi 24 poslopij, katere bodo še pred zimo pod streho. Ob zaključku bo tam nešteto stanovanjskih poslopij, fakultet, menze, gledališča, kino, sploh vse, kar zahtevajo potrebe toliko ljudi.

Na gradilišču samem je sedaj velik živzav. Jugoslovanskim študentom so prišli na pomoč študentje vsega sveta. Tam slišiš jezike, ki jih prej še nikoli nisi slišal. Med drugimi vidiš študente iz Vietnama, Kitajske, Amerike, Francije, Anglije, Španije, Italije, Avstrije, Nemčije, Belgije, Nizozemske, Danske, Norveške, Švedske, itd., vidiš mlade ljudi bele, rumene in črne barve. Vsi ti študenti iz navedenih dežel

Amnestija naj bo torej ob 30. obletnici plebiscita še ponovna nagrada obremenjenim nacistom, ki so vnašali v deželo nesrečo, razdor in narodno sovraštvo in niso trpeli pomirjenja v deželi.

Amnestija teh nacističnih kolovodij ne more biti doprinos k izločenju narodnega sovraštva na Koroškem, temveč samo nov pogon za razpihovanje šovinizma, sovraštva in nemira v deželi in novo razdobje zatiranja koroških Slovencev, po priznanih strokovnjakih.

so prišli pomagat jugoslovanskim študentom, kuje se bratstvo in enotnost študentov vsega sveta. Pred nedavnim je bil na gradilišču tudi protestni miting proti vojni v Koreji, pri katerem so sodelovali študenti vsega sveta.

Mi smo se odpeljali 13. julija 1950 iz Podrožnice preko Jesenic in Ljubljane v Zagreb, kjer so nas sprejeli predstavniki glavnega štaba na gradnji študentskega mesta. S postaje smo se odpeljali v Logor 3, kjer nas je čakala obilna večerja. Ker smo bili od vožnje že precej utrujeni in je bilo tudi že precej pozno smo šli takoj po večerji v postelje. Drugi dan smo si ogledali okolico in gradilišče, tretji dan pa smo začeli delati. Delali smo na nizki gradnji in sicer pri polaganju tira za vagonet ter smo dosegli normo za 188 odstotkov. Tako in še boljše smo delali tudi naslednje dni. Dnevno smo delali 6 ur, ostali čas smo bili prosti ali pa šli kam na obisk. Po nekaj dneh smo imeli brigadno konferenco, na kateri so bili prvič pohvaljeni Germadnik, Kežar in Hoferjeva. Normo smo presegli za vedno višji odstotek. Po prvi dekadi (10 dnevni načrt) je postala brigada prvič udarna.

Vedeli smo, da odpotujemo iz Zagreba 18. avgusta, dekada pa se konča šele 20. avgusta. Hoteli smo postati še v drugič udarni in smo zato še bolj delali. Na konferenci smo se obvezali, da izpolnimo dekado v petih dneh. Izpolnili pa smo jo že v štirih dneh in jo prekoračili še za 12 odstotkov. (Da dobi brigada naziv „udarna“, je potrebno, da dnevno izvršuje za najmanj 135 odstotkov), ker pa smo jo izpolnili ter jo celo prekoračili smo bili 18. avgusta ob odhodu drugič udarni.

V brigadi smo imeli osem udarnikov (Čuden Hanzl iz Št. Jakoba v Rožu, Germadnik Tomaž iz Lovank, Kežar Folti iz Lobnika, Krasnik Jurček iz Grablje vasi, Hofer Lojzka,

Jugoslavija na mednarodnem velesejmu v Stokholmu

Na mednarodnem velesejmu v Stokholmu, kjer razstavlja razen mnogih drugih držav vsega sveta tudi Jugoslavija, so slovesno odprli jugoslovanski paviljon. Ob tej priložnosti je govoril jugoslovanski pooblaščen minister Dušan Bratič. Kakor piše tisk, je jugoslovanski paviljon na tem velesejmu najmodernejše urejen in sodi med najboljše na velesejmu. Obiskovalci se zlasti zanimajo za jugoslovanski les, zdravilne rastline in folkloro.

Težke posledice potresa pri Asanu

Po poročilu Associated Pressa je zaradi nedavnega hudega potresa v Indiji izgubilo življenje 5000 oseb, 5 milijonov prebivalcev pa je ostalo brez strehe. Čajne plantaže, ki so bile glavno bogastvo pokrajine Asana, so po vsej verjetnosti za vselej uničile poplave, ki jih je povzročil potres. Celotno gmočno škodo cenijo na več kot 100 milijonov funtov. Vladni krogi smatrajo, da bo za ponovno zgraditev cest in mostov potrebno več let.

Motorna vozila

Po zadnji uradni statistiki je v Avstriji 251.629 avtomobilov v prometu. Število motornih koles je naraslo v primeri s prejšnjim letom skoraj za 25 odstotkov, motornih koles 125 cm celo za 36 odstotkov. Po tem ima vsak petdeseti Avstrijec motorno kolo. V motorizaciji stoji Avstrija v svetu na petnajstem mestu, pri stanju motornih koles jo presega samo Švedska. Pri motornih vozilih, ki tečejo v Avstriji, je na prvem mestu trdka Steyr, potem ji sledi Opel in na četrtem mestu Fiat.

Pipán Trudi iz Kaplje ob Dravi, Hribernik Blaž iz Proboja in Cvitnik Franc). Bilo je tudi osem pohvaljenih (Apovnik Janko, Pružnik Vladimir, Vošnjak Leni, Vošnjak Kori, Štefan Joško, Weinsack Joško, Gruber Inge (Avstrijka) in Stehernik Angela (Avstrijka).

V času bivanja na gradilišču smo si ogledali razne zanimivosti v okolici Zagreba, med drugim muzej narodnega osvobođenja, Maksimir (Zoološki vrt), avtostrado, tekstilno tovarno „Naprijed“, kmečko-obdelovalno združenje v bližini Zagreba itd. V nedeljo 13. avgusta smo imeli izlet v Titov rojstni kraj Kumrovec in Stubiške toplice.

Videli smo mnogo stvari, ki so bile napravljene po vojni. Govorili smo z delavci, nameščenci, kmeti in zadružniki. Vsi so nam povedali, da se gradi v Jugoslaviji socializem, da je danes tudi še nekaj pomanjkljivosti in napak, ki pa se iz dneva v dan odpravljajo.

Po končanem delu na gradilišču smo šli 18. avgusta na 11 dnevno turnejo po Jugoslaviji. Iz Zagreba smo se odpeljali v Zenico, kjer smo si ogledali zeniško livarno. Iz Zenice v Sarajevo, kjer smo videli razne zanimivosti, in si ogledali mesto. Iz Sarajeva nas je peljala pot v Jablanico, kjer smo si ogledali gradnjo ene največjih hidrocentral v Jugoslaviji. Od tam je šlo v Dubrovnik, Split, Reko, Postojno, Ljubljano, na Bled, od koder smo se vrnili na Koroško. V Reki (Sušaku) smo obiskali naše pionirje, ki so bili na okrevanju. Prepričali smo se, kakšno skrb posveča ljudska oblast najmlajšim. Pionirji so nam pripovedovali, kako živijo in kaj delajo. Na razpolago so imeli vse, kar so si želeli.

Tistim pa, ki klevetajo Jugoslavijo, bi svetovali samo eno: Naj gredo v Jugoslavijo, za kar jim je dana možnost in se prepričajo o stanju in položaju v Jugoslaviji, naj pa opustijo vse pisarjenje in klevetanje proti Jugoslaviji, o čemer se sami niso prepričali.

Kratke vesti iz

JUGOSLAVIJE

Skupina francoskih pisateljev je prispela v Jugoslavijo. Med njimi so Claude Aveline ki je skupno z Jeanom Cassoujem organiziral prvo skupino odpora, predsednik belgijskega Pen kluba Max Deauville, predsednik nacionalnega komiteja francoskih pisateljev Louis Martin — Chauffier, Edith Thomas in drugi.

Sir John Boyrd, predsednik britanskega Nacionalnega sveta za mir, je obiskal Jugoslavijo, kjer se kot kmetijski strokovnjak posebno zanima za kmetijstvo in gozdarstvo.

Šestnajst najboljših jugoslovanskih študentov medicine in agronomije pojde v Holandijo na prakso. Od tam pride enako število študentov, ki bodo prakticirali na najboljših jugoslovanskih klinikah in na vzornih ekonomijah.

Ekonomsko fakulteto bodo odprli

na univerzi v Skoplju v letošnjem letu. Že letos bo imela 70 slušateljev.

12 od 23 dvonadstropnih poslopij so do strehe letos zgradile mednarodne in jugoslovanske brigade na stavbišču zagrebškega študentskega naselja. V zadnjem času sta se najbolj odlikovali brigadi „Mladi komunist“ in brigada češke narodne manjšine.

V Jugoslavijo je odpotovala nova skupina 180 mladincev iz Pariza in okolice, zbranih v brigadi „Jeune Garde“. Tej skupini se je priključilo več mladincev iz Anglije in Belgije ter nekaj Vietnamcev iz Francije in bivših španskih borcev. Skupini so se pridružili tudi mladinci iz Marseilla. S skupino je odpotovalo tudi 8 francoskih delavcev, ki bodo preživeli svoj letni dopust v jugoslovanskih delavskih počitniških domovih.

Po naši zemlji

Prvi večji gospodarski pomenek v Zilji

Tudi v najlepšem, najkulturnejšem predelu svobodne Slovenije velja Slovenska Koroška za čudovito lepo, pravljico pokrajino, v kateri prebiva zdravo, močno a — zatirano ljudstvo. Če velja to mišljenje Slovenije za Slovensko Koroško v celoti, nosi posebej sleherni koroški Slovenec iz Roža in Podjune v svojem srcu podobno sliko o Zilji. Sveta, z romantiko in velikimi narodnimi deli in narodnimi predajami prepojena pokrajina mu je — dolina ob Zilji. Domovina velikih naših mož in kulturnih veljakov kot so bili Urban Jarnik, Matija Majer-Ziljski, Grafenauer in mnogi, mnogi drugi.

Dvakrat praznično mi je zato bilo v srcu, ko sem se v jutru 20. avgusta, sončne nedelje, vozil v avtobusu od Beljaka dalje skozi Brnco, mi-

POKRAJINSKI ODBOR ANTIFAŠISTIČNE FRONTE ŽENA

se v imenu vseh staršev, ki so imeli letos otroke v počitniških kolonijah na Sužaku in v Tolminu, najlepše zahvaljuje

Rdečemu križu Slovenije, na čigar povabilo nam je bilo mogoče poslati otroke v našo svobodno domovino;

prosvet. ministrstvu Ljudske republike Slovenije v Ljubljani, ki je skrbelo za kolonije in **upravam in nameščencem** kolonij, ki so s svojo požrtvovalnostjo in skrbjo omogočili našim pionirjem tako prijetne počitnice.

mo Podkloštra in dalje, dalje po beli cesti na zahod, stalno pred očmi visoke planine in sivobeke skale ter ostre grebene Julijskih alp.

Dožim so se do Podkloštra tudi vstopivši naši starejši ožanci in kmečke žene posluževale, sicer nekam trdo in okorno, „gospoke“ nemščine, je od Podkloštra dalje ves domači živelj, mlado in staro, „žbarov“ le po domače, po „sovenje“. Vse je drvelo na veliko žeganje v Čajno.

Po obisku od nevzdržljive suše zdihajoče, vsenaokrog rujavo-ožgane pliberške okolice me je pomladansko zelenje pokrajine ob Zilji in Ziljici od Straje vasi, Drašč, Drevlj do Zahomeca naravnost očaralo. Sončni zeleni travniki, zeleni obsejni posevki detelje in lucerne, nešteto parcelic zelenega sarka in zelena v bičju in ločju snivajoča romantična močvirja.

Zelena, mladostna, a gospodarsko in kulturno tako starodavna Zilja!

Zahomec. Skoraj sem si v dvomih, ali grem po pravi poti, ko korakam po tlakovani (ne boste verjeli, toda v resnici tlakovani) cesti v vas, katero so mi oznanili kot Zahomec. Vtis snažnega, gorenjskega naselja s širokimi in visokimi hišami, iz čijih oken lijejo rdeči nageljni, me navdaja. Vprašam kje je pri Abuju. V nedeljo popoldan ne najdem nobenega doma. V drugi hiši, pri Petu, najdem k sreči gospodinjico pri mrzličnem pospravljanju, kajti tu morata gospodar in gospodinja z otroci delati sama. Tujih delovnih moči ni več.

Ob osvežujočem tolkovcu v prostori „hiši“ gostoljubne Petrove domačije urejujem svoj spored današnjega gospodarskega dela v vasi. Ni mi treba čakati niti pol ure, pa so okrog devete ljudje iz šestih, sedmih hiš od maše tukaj. Po kratkem pozdravu gremo skupno pod-

jetno iz dvorišča do dvorišča iz hleva v hlev ter načrtujemo vzajemno v složenem sporazumu in prijateljskem dogovoru posamezne gospodarske gradnje in preureditev hlevov, pri katerih bo moral marsikateri sosed v korist drugega odstopiti (proti menjavi seveda!) kak kvadratni meter zemlje. „Čisti računi, dobri prijatelji!“ to velja tudi za Ziljo, kar tiče gospodarske skupnosti in dela na vasi. Znak visoke kulture in razboritosti ljudstva.

Ker dopoldne ne moremo končati našega obhoda, se snidemo popoldne spet pri Petu in nadaljujemo s preračevanjem vseh perečih gospodarskih, predvsem živinorejskih problemov, ki prizadevajo vas. Vsak pove svoje mnenje. Vsak obrazloži svoje težkoče. Krigl, Vafen, Abuja, Šnabl, Spahonja, Petrič imajo vsi svoje probleme. Nazadnje še mladi Petov študent poseže vmes, ko se razgovor o umetnih gnojilih dotakne tudi znanstvene kemije, ko nadvse živahna razprava, ki je zajela vso hišo, obdeluje za Zahomec izredno važen socialen in gospodarski problem „planj“ in kužne krvomočnosti krav.

Na dolgi, gorski, deloma z jelšo in drugim grmičevjem porasli ravni imajo vsi vaščani do 10. junija nekako servitutno pravico paše, nakar šele smejo posamezni lastniki parcel planinskih travnikov rušo oskrbovati (oziroma ne-oskrbovati) in ločeno kositi. V septembru pa stopijo servitutne pravice skupne paše spet v veljavo. Da je ob takem šestem stanju — kakoršnega sem deloma našel tudi v Svečah v Rožu — vsako smotrno oskrbovanje in izkoriščanje travnišč nemogoče, je naravno. Nujna od pomoč bo tu potrebna, predvsem že zaradi zboljšanja travniške ruše in odprave kužne krvomočnosti. Hodili so tod že razni „dohtarji“ in živinozdravniki, a doslej še nobeden ni znal dati pravega nasveta za od pomoč. Nek posestnik zgubi vsako leto po dve kravi vsled krvomočnosti. Edino dohodki iz doslej še kolikor toliko donosne konjeve in gozda so ga še obvarovali pred popolnim gospodarskim polomom.

Sicer so sedaj v Zahomcu hlevi

skoraj docela prazni, vsa živina je na planinah ob italijanski meji, kjer je uvedeno tudi že sicer bolj primitivno, temeljite modernizacije potrebno sirjenje. Tudi tu so nečuvne gospodarske in pravne težkoče. Zgodilo se je, da je ušlo živinčje čez mejo, ki teče tik ob koroškem hlevu, a je moral lastnik živali plačati sosedni državi carino, če je hotel imeti govedo nazaj. Sicer pa morajo Zahomčani za uporabo lastnih planin, lastne zemlje, ki je pripadla Italiji, plačevati visoko najemnino.

Soglasno še ugotavljamo na našem sestanku, da se konjereja v povojnem smislu besede v Zilji nikakor ne bo izplačala več, da pa bo reja kvalitetnega plemenskega blaga vedno donosna.

Grablje pri Pliberku. Poročali smo že, da je nekega poletnega sobotnega večera strela udarila v gospodarsko poslopje pri Bokrovu. Nastal je ogenj in uničil poslopje do zidovja. Pred težko nalogo je stala Bokrovčeva družina, posebno mladi gospodar Rihard, ki je komaj prevzel kmetijo. Mlad je še, a že bogal po izkušnjah, ko je moral pretrpeti, enako kakor njegova mati in sestra, dolge mesece od poletja 1943 do konca vojne v KZ-taborišču v Ravensbrücku. Ne bi morda še nosil vse skrbi kmetijstva, če ne bi v času fašističnega nasilja ubili tudi njegovega očeta Valentina Potočnika v taborišču smrti v Lublinu.

Toda po požaru so nemudoma krepko prijeli za delo ter smo pretekli teden že lahko opazili, da je poslopje že pod streho. Že so praznovali tako imenovani „pušlje“, ko je bilo gotovo ostrežje. Med delom se je pripetila tudi nezgoda, ki je na srečo potekla brez težjih posledic. Vsem dobro znani Petrov France je padel čez obzidje in bo za dalje časa za delo nesposoben.

Hvalevredno socialnost v praksi so pokazali tudi sosede, ki so po svojih močeh pri gradnji novega poslopja priskočili na pomoč.

Iz okolice Božjega groba. Pred nekaj dnevi so se tudi v ljudski šoli Božji grob odprla šolska vrata in šolarji, ki so jim prekmalu minule počitnice, so stopili v novo šolsko leto. Za najmlajše se je s tem dnem pričelo novo življenjsko raz-

Ker se posameznikom zaradi običajnih nedeljskih opravil že mudi, našo gospodarsko prireditev za eno uro prekinemo, nakar nadaljujemo do prihoda večernega avtobusa z ogledi ostalih gospodarjev v vasi.

In ko se potem pred Šnablnovo gostilno ob cesti razhajamo, zlati že večerno sonce bele stene Mangarta in legajo dolge sence letos s sadjem obilno obloženih sadnih dreves na zemljo. Ko mi spremljajoči študent še nujno pred odhodom z Zilje priporoča, da naj bi še nadaljeval svoja gospodarska potovanja v bližnji okolici, v slavnih, a danes že močno odtujenih Gorjanih, kjer je nekoč pastiral in deloval slavni slavist Majer Ziljski, v šentjurij že severno od Čajne, kjer ljudje še po „sovenje“ govorijo, me navdajo trpke, bolestne misli: „Zakaj ne obstoja na primer v Rožu do danes še več ali manj strnjenem slovenskem ozemlju, to soglasje vseh slovensko čutečih ljudi na gospodarskem področju kot tu, na skrajni severozapadni meji ob Zilji?“

FRANCE VERNIK

dobje, čas učenja, dela in predpisane reda. Poleg tega bo učitelj, ko bo posredoval mladini osnovne pojme znanja, prevzel tudi namesto staršev velik del vzgojnih nalog, ki naj otroka izoblikujejo v značajnega koristnega člana človeške družbe in v polnovrednega, zvestega in zavednega člana svojega narodnega občestva. Ne sme pa šola, kakor se dogaja pri nas na Koroškem, izkoreniniti otroka svojemu ljudstvu. Zato je skrb slovenskih staršev naravna in upravičena in dolžnost učnih moči bi morala biti, da te želje roditeljev upoštevajo.

Iz preteklega šolskega leta moramo poročati iz naše šole, da smo imeli učitelja Archer Mihajela, ki je šolsko uredbo o poučevanju slovenskega jezika vzel resno ter poučeval šolarje tudi v slovenskem jeziku, vsaj toliko, kolikor uredba določa. Naše ljudstvo ima dober čut in zna upoštevati objektivnost učitelja, ki v danih razmerah stori svojo dolžnost. Zaradi tega je bil učitelj pri večini prebivalstva priljubljen, ki želi, da bi ostal še nadalje v šoli pri Božjem grobu. Toda vse kaže, da so sile na delu, ki jim tudi to malo slovenskega pouka, ki ga poučuje uvideven učitelj, ni po godu ter slišimo, da bodo z novim šolskim letom učitelja, gospoda Archerja, premestili. Starši so uvedli podpisno akcijo za učitelja, da bi ga pustili še za naprej pri Božjem grobu, ki jo je podpisala večina. Sedaj pa smo radovedni, v koliko bo šolska oblast upoštevala naše želje.

Janko Kersnik: Kmetske slike

Tudi tja pod skalo je prišel, celo strahoma so ga gledala drevesa. Dren se je, v svesti si svojega trdnega života, malo zlobno namuzal, a borovec se je skoraj prestrašil. Pastir je nosil oster nož v roki.

Celo velika, košata jelka je za trenutek postala pozorna. In glej, pastir si je izbral ono lepo, vitko leskovo šibino ter jo odrezal. Borovec je na tihem ječal, dren se je še vedno smejal, po gostih, temnih jelkih nih vejah pa je šlo nekaj kakor globok, tih vzdih, pa le za trenutek, potem pa je kraljica dreves majala spet ponosno svoj vrhunec nad nizkimi sosedi.

Koporčev Jurca je bil izpolnil prav štirideseto leto, ko mu je oče umrl; to je bil v vsem dosedanem njegovem življenju najvažnejši najpomembnejši dogodek, razen onega, ko se je bil, star komaj dvajset let, udeležil hudega tepeža v hribovski vasi.

Tedaj so ga bili za nekoliko mesecev zaprli, kajti eden njegovih nasprotnikov je bil odnesel počeno čepinjo — pa naposled je vendar okrevljal. Ko se je bil Jurca vrnil iz zapora domov, je vzel njegov oče

debel cepce v roke ter je po svoje kaznoval sina; pretepel ga je, da je ubogi Jurca tri dni na kozolcu v senu ležal in stokal. Potem je šel spet očetu pomagat pri delu; bilo je prav ob žetvi.

Z očetom pa dolgo, dolgo nista govorila, akoprav sta bila sama na domu in skoraj vedno skupaj. Mati Jurčeva je bila že zdavnaj pod zemljo, brata in sestre ni imel; stara gostja, stanujoča pri Koporcu, je oskrbovala najnujnejše gospodinjstvo.

Jurca je potem le poredkem kam v vas hodil, fantov in tepeža se ni bal toda starega svojega, in le-ta je bil pač korenjak, da se treh ni ustrašil.

Nekoč pa je prišla Jurci nova misel v glavo, a nosil jo je dolgo v srcu in že skoraj na jeziku; naposled se je je vendar iznebil. Star je bil tedaj okoli trideset let, a njegov oče skoraj šestdeset let.

Bilo je pozimi, pred pustom.

Stari je po večerji zlezal za peč ter legel na kozuh in Jurca je sedel v kotu za mizo ter vžigal pipo.

„Lazarjevi so šli danes na ogled,“ je de-

jal ter silno vlekel tobakov dim vase.

Stari ni odgovoril.

„Štiri sto bo imela pa enega junca, tistega mavrastega,“ nadaljuje sin po kratkem molku.

„Lazar jih bo pač počasi štel,“ omeni sedaj oče ter se preobrne na svojem ležišču.

„Pravijo, da bo stric primaknil.“

„Če bo neumen.“

Nastal je spet molk in Jurčev tobak navzlic vednemu vžiganju ni hotel goreti.

„Oče!“ je dejal mladi na hip ter uprl oba komolca ob mizo.

„Kaj?“

„Jaz bi dejal — kakih tri ali štiri sto bi se tudi dobilo.“

Stari ni črnil besedice.

„Hiša je dobra, polje ni slabo in nekaj živine imamo. Sivka bo drugi mesec storila.“

„Tisto bo za mesarja,“ de Koporec ter globoko zazeva. Vedel je, kam meri sin.

„Oče,“ je nadaljeval Jurca in pogum mu je vedno bolj rastel. „Jaz bi dejal, da bi bilo tudi prav za vse, ko bi se... oženil!“

Sam se je prestrašil zadnje besede; pljunil je pod klop ter iztrkal svojo pipo.

Stari na peči se niti ganil ni in tako sta spet nekoliko časa molčala.

„Tisto smrečje boš jutri s hriba zvlekel!“

MACAO najstarejša evropska naselbina v Vzhodni Aziji

Stran od velikih morskih poti v Vzhodni Aziji, brez važnejših pomorskih zvez, leži v delti Biserne reke mala portugalska kolonija Macao. Njena površina znaša 6 kvadratnih kilometrov, prebivalstvo pa šteje 300.000 belcev in Kitajcev. Bližnji Honkong je Macao v zadnjih 50 letih gospodarsko daleč prekobil, kljub temu pa ima Macao v zgodovini odnosov med Evropo in najbolj daljnimi deželami mnogo večji pomen.

Nekaj zgodovine

Ustanovitev Macaa spada v čase, ko so Portugalci jadrali daleč v svet, da bi odkrili nove zemlje v Afriki in Aziji. Pustolovski duh in želja po velikih dobičkih sta gnala pomorščake daleč na Vzhod. Že v začetku 16. stoletja so pripeljale portugalske jadrnice vsako leto pet tisoč ton blaga iz Kitajske in Japonske v Indijo in Evropo. Ker se je promet vedno bolj krepil, je bilo treba najti zanj oporišča. Vsi načrti za ustanovitev takih oporišč pa so naleteli na Kitajskem na hud odpor. Vsemogočni cesarji v Pekingju so dolgo časa strogo prepovedovali svojim podložnikom vsako trgovanje z inozemci. Z veliko prizadevnostjo in vztrajnostjo je Portugalcem končno uspelo premagati nezaupanje Kitajcev. Kitajski podkralji v Kantonu so spoznali, da si lahko pridobijo s trgovanjem s Portugalci važne vire dohodkov. Po dolgih pogajanjih so Portugalcem dovolili, da lahko izmenjujejo svoje blago na neki goli in pusti pečini v delti Biserne reke. Ta otočič pa je bil zaradi močnih tokov in nevarnih čeri za časa tajfunov nedostopen, zato so začeli Portugalci iskati primernejši kraj. Leta 1557 so kitajske oblasti dovolile naselbini na tem otočju, da se preseli na majhen hitajski polotok, katerega mali zaliv so kitajski mornarji imenovali A-Ma-Kao, kar je pomenilo luka boginje A-Ma, ki naj bi nekoč, kakor pravi legenda, rešila na tem kraju nekaj ribičev, katere je zalotila nevihta. Portugalci so nato ta kraj imenovali Macao.

Že v tistih časih so kitajski mornarji napadali mornarico, zaradi česar so tudi kitajski podkralji trpeli veliko škodo. Zaposili so zato Portugalce za pomoč in skupno premagali roparje. Kot pogoj za to so Portugalci zahtevali, da jim Kitajci prepustijo Macao. Leta 1641 so sklenili med seboj pogodbo, s katero je Macao prešel v last Portugalcev. To pogodbo pa so ratificirali

še leta 1887, to je nad 300 let kasneje.

Iz poročil o kasnejših odnosih med Kitajsko in Portugalci je razvidno, da so podkralji v Kantonu in tudi dvor v Pekingju pozabili na portugalsko pomoč in skušali to malo tujo naselbino ponovno pridobiti.

Macao je imel največji pomen v vzhodnoazijski trgovini v začetku 17. stoletja. Živahen pomorski promet se je razvil med to majhno portugalsko kolonijo in med naselbinami na Japonskem, Koreji, Formozi in na Filipinih. Kitajci so sicer pustili tujim trgovcem tudi v Kantonu, toda tam so smeli ostati le malo časa. Ko je pretekel rok bivanja so morali oditi ter so čisto čakali na novo dovoljenje na Macao. Vse to je vzbujalo nevoščljivost pri drugih narodih. Španci in Nizozemci so večkrat skušali osvojiti utrjeni polotok, toda vsi njihovi napadi so bili odbiti. Portugalci so pri tem uporabljali zanje sovražnike, da so jim še bolj utrdili polotok in tako je nastala utrdba Fort Monde, kjer še danes stoje vojašnice, v katerih biva portugalska posadka.

Macao kot kulturno središče

Kakor povsod so prišli z mornarji, vojaki in trgovci tudi na Macao misijonarji. Portugalski kralji so poslali tjakaj številne jezuite, ki so dolgo časa zaman skušali, da bi pokristjanili kitajsko ljudstvo. Najbolj pomemben izmed misijonarjev je bil Matteo Ricci. On je bil prvi Evropejec, ki je temeljito študiral kitajski govorjeni in knjižni jezik.

Naselbina Macao je postala stika-lišče med vzhodno in zapadno kulturo. Tu so se izmenjevale filozofske, zemljepisne in druge vede, tu so se prvi Kitajci učili latinščine in se seznanili z zapadno kulturo. To je vplivalo tudi na cesarski dvor v Pekingju, ki ni gledal več s tako velikim nezaupanjem na Zapad. Iz Macaa so se širile v Evropo številne novice o Kitajski in o Kitajcih.

Opij in hazardna igra

Hkrati s tem pa je tudi rastlo povpraševanje po porcelanu, svili, čajju in raznih dišavah in začimbah. Po zgledu Macaa so druge evropske in ameriške države kasneje vzele stike s Kitajsko. V Macao so se kasneje naselili tudi protestantski misijonarji in leta 1844 so bila tam pogajanja za sklenitev pogodbe med Kitajsko in ZDA.

Za časa burnega tekmovanja raznih imperialističnih držav, da bi se

pridobile na Kitajskem koncesije, ni izgubilo mesto Macao samo svoj mednarodni pomen ampak tudi del dohodkov, ki mu jih je prinašala trgovina. S padcem trgovine pa je tudi obubožalo vse prebivalstvo. Mnogi prebivalci so se preselili v Hong Kong. Ker ni Portugalska kazala več nobenega interesa za svojo kolonijo, si je morala tamošnja uprava pač sama pomagati, pri čemer seveda ni imela nobenih pomislekov. Začeli so izkoriščati razvade in strasti Kitajcev za opij in hazardne igre. Mesto, ki je prej bilo polno življenja in važno kulturno središče, se je spremenilo v izletno točko za bogate Kitajce iz Kantona in tudi za Evropejce iz Hong Konga, ki so lahko tu nemoteno stregli svojim strastem. Opij so prodajali na cestah kakor cigarete in skoraj v vsaki tretji hiši je bila igralnica, odprta noč in dan. Hazardne igre in opij so bili državni monopol ter skupno z loterijo glavni viri dohodkov kolonije.

Nov gospodarski razmah

Ta položaj se je spremenil okoli leta 1930, ko so Japonci vdrl v Severno Kitajsko in ko se je vojaški spopad vedno bolj širil. Mnogi Kitajci so tedaj spravili na varno del svojega premoženja v Macao ter vložili svoj denar v zemljiško posest ali pa razna domača podjetja,

Gramofon, ki igra štirinajst ur

Že dolgo let poznamo gramofone, ki lahko igrajo deset in tudi dvajset plošč, ne da nam bi bilo treba pri tem polagati in odlagati gramofonske plošče. Nekaj posebnega pa je gramofon, ki brez vsakršne naše pomoči igra kar štirinajst ur. Ta gramofon torej lahko igra 250 plošč, ki smo jih prej izbrali. Plošče so postavljene navpično in posebni vzvodji jih položijo na gramofon. Naprava je povsem avtomatična. Drsalo izbere samo plošče, nato pa igra na eni ali obeh straneh gramofonske plošče — kakor pač želimo. Ko je plošča odigrana, jo vzvodji položijo na prejšnje mesto v shrambi.

Mali avtomobili zaželeni tudi v ZDA

V vedno večji meri zahtevajo ameriški kupovalci avtomobilov, da jim tovarne avtomobilov izdelajo manjša vozila od onih, ki so v splošni rabi v ZDA. To pa predvsem zato, ker ameriški človek pričakuje, da ne bo zmožen v bližnji bodočnosti izdati preveč denarja za nakup in

ki so se v teku let razširila. Največji razcvet je doživela ribiška industrija, v kateri je danes zaposlenih okoli 20.000 delavcev z ribolovom, pripravljanjem, sušenjem in soljenjem rib. Izvoz konzerviranih rib znaša na leto nad 5 milijonov patac (ena pataca je vredna približno kolikor švicarski frank). Pri tem ni všteti izvoz v Kitajsko, ki doseže še večje številk. Važna je tudi industrija vžigalic in industrija gasilskega orodja. V Macao so tudi številne predilnice in tkalnice, kjer izdelujejo sukno, volnene odeje in perilo vseh vrst. Najbolj važen predmet vsega trgovanja pa je zlato.

Zanimivo je tudi to, da je bilo mesto edina inozemska kolonija v Vzhodni Aziji, ki je niso Japonci za časa 2. svetovne vojne zasedli. Mnogi tujci iz Hong Konga so se preko Macaa preselili v oni del Kitajske, ki ga Japonci še niso zasedli, poleg tega je bilo to mesto tudi važno za protijaponsko vohunstvo. Zaradi tega velikega dotoka tujcev je nastala v mestu velika stanovanjska kriza. Še več tujcev pa se je nabralo v Macao, ko je kitajska osvobodilna ljudska vojska podila pred seboj Čang-kajškove čete.

Vsi ljudje, ki so se zatekli v Macao, pa so sedaj v strahu, kaj jim bo prinesla bodočnost. Pred njihovimi vrati je Ljudska republika Kitajska, ki doslej sicer ni pokazala, da bi imela namen zasedeti to malo kolonijo. Zato pa skušajo oblasti prepričati vsako protikitajsko propagando, da ne bi se zamerili Kitajcem.

vzdrževanje avtomobila. Statistični uradi so ugotovili, da se je v enem letu dvignilo število interesentov za male avtomobile od 40 do 60 odstotkov.

1.000.000 radijskih naročnikov v Švici

V decembru 1949 je bila v Schwarzenburgu (Švica), sedeža švicarskega kratkovalovnega oddajnika, mala svečanost, ko je prejel milijonti radijski naročnik dovoljenje za uporabo radijskega aparata. Poleg naročnika s številko 1 milijon so se svečanosti udeležili še trije naročniki pred njim in trije za njim. Ker ima Švica nekako milijon gospodinjev, odpade že povprečno na vsako gospodinjstvo radijski aparat.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.

je dejal potem Koporec ter se obrnil v steno.

Jurca pa je pihnil luč in odšel v hlev. Od tega večera z očetom o ženitvi nista več govorila.

Sedaj pa je stari umrl ter pustil Jurci posestvo — majhno sicer, pa vendar nezadolženo in dobro obdelano.

Tri mesece po očetovi smrti se je Jurca res oženil; on je imel štirideset let, nevesta pa trideset in štiri sto goldinarjev dote. Stara gostja — Urša ji je bilo ime — je ostala v hiši.

Tri leta ni bilo posebnega dogodka v Jurčevem življenju; čez tri leta pa je dobil sinka in, ker se je porodil na sveti dan, so ga krstili za Štefana.

To je bil čuden dan očetu. Sam ni vedel, je li vesel ali ne. Pa vesel je bil, da nikdar tako. Hlapcu je velel — kajti sedaj je imel že hlapca — da naj izpije kozarec vina v krčmi na njegove stroške, in zvečer je šel sam v krčmo, kar se je sicer redkokdaj zgodilo. In tam je za vino dal jabolko. Vračal se je pozno domov, vesel in skrben, vse obenem, stopal pa je težko po snegu.

Tam v lisičjem gozdu se mu je pripetilo nekaj čudnega.

Moral je na hip obstati, kajti pred njim in ravno tam, kjer je bil ugledal malo prej visok, košat in s snegom pokrit grm, je videl visoko, belo ženo in groza ga je spretelala.

„Rojenica! To je rojenica!“ je šepetal s težkim jezikom in zdelo se mu je, da ona odgovarja: „Da, jaz sem rojenica! Vedi, Jurca: tvoj sin — to bo imeniten mož in kadar bo umrl, bo šel sam cesar za njegovim pogrebom.“

Jurca je strmel predse, a potem je taval dalje in drugega dne se je vzbudil s težko glavo doma v hlevu na hlapčevi postelji.

Spočetka ni vedel ali se mu je sanjalo o rojenicah ali kaj. Domislil se je visokega borovega, s snegom pokritega grma, kateri se je bil na hip izpremenil v visoko, belo ženo — rojenico; premišljal je sem ter tja, pa končno je bil uverjen, da bo njegov Štefan še poseben, imeniten mož.

„Študirati mora,“ je dejal sam pri sebi, „za gospoda seveda; kaj, ko bi bil še — škof?“

Zvrtelo se mu je skoraj v glavi, bodisi od veselja ali včerajšnjega pitja.

Med tednom se je oglašil pri Koporčevih vaški črednik Omahnež. Le-ta je bil obenem tudi zagovornik, čarovnik; ljudi je zdravil in živino in prerokoval; je; časih je tudi tatove uganil.

Z dolgo palico v roki je držal dve pedi pod vrhom ter jo visoko dvigal in daleč predse postavljaj.

„No, Jurca, kaj pa je s tvojim sinom?“ je dejal oblastno ter vrgel prazno vrečo na klop pred peč.

„Zdrav je!“ je odgovoril oče.

V tem je vstopila mati z detetom.

„Res je,“ je nadaljeval Omahnež in le za trenutke pogledal otroka. „Toda varuj ga! Vrbovih šib nareži in mu jih vtakni v zibel! Iz vrbe se hudič reži pa varuje pred sovražnikom.“

„Gladeža sem mu že dala pod vzglavje!“ de mati skrbno.

„S tistim se ne bo niti zveličal niti se najedel, kar je vendar prva potreba,“ oporeka Omahnež zaničljivo.

Jurca se ni upal besede ziniti.

„Ali bo živel?“ vpraša čez nekoliko časa s plahim glasom, ko so vsi molčali.

„Pokaži fanta!“ veli Omahnež.

Pretipal je otroka ter si posebno ogledal roki, čelo in ušesi. Potem je spet sedel na klop in nobeden od roditeljev se ga ni upal povprašati.

„Ali imaš kaj tobaka?“ de prvi Omahnež ter izvleče pipo.

Jurca mu ga naglo ponudi.

„Le vesel bodi, Jurca; ta fant je vseh vreden, kar jih je v vasi in fari.“

Ni treba omenjati, da se je tisti dan Omahnežu dobro godilo pri Koporčevih; in ko je odšel, je odnesel še nekaj poličev moke in kos zabele v vreči.

Mali Štefan pa je postal res krepak dečko. Ko je bil malo odrasel, oče Jurca ni pozabil rojenice niti Omahneževega prerokovanja; dal je dečka v mesto v šolo.

Kolikor je premogel, je plačeval zanj;

vina si ni privoščil in mati si je pritrgovala, kar je mogla, da pošlje v mesto za Štefana.

Ta pa ni izpolnjeval, česar sta se nadejala oče in mati o njem. Čez malo let je moral ostati doma; s šolo ni šlo več.

Jurca se ni hudoval na sina, kajti trdne svoje nade še ni bil izgubil.

„Še cesar ga bo slavil!“ je dejal časih sam pri sebi in nekoč je v slabi uri to svoje prepričanje razodel tudi sosedu.

Šalili in smejali so se na vasi temu Koporčevemu domišljanju, toda njega to ni žalilo.

Štefan je znal brati in pisati in naučil se je bil nemški; v bližnjem trgu je bilo nekoliko uradov in tja je spravil Jurca svojega sina za pisarja.

„Boš videl, Jurca, iz tvojega fanta bo še kaj,“ je dejal Omahnež večkrat in Jurca mu je veselo prikimal.

„Kar je za drevo rojeno, se drži drevesa, težka zemlja pa sama z lemeža leze,“ je nadaljeval stari črednik.

Vedel je, da ne govori zastoj.

Minilo je spet nekaj let in ljudje na vasi niso več tako šaleč se gledali Koporčevega sina. Pisar pri uradu je časih imenitna oseba.

Toda Štefan je izpolnil dvajseto leto in vzeli so ga v vojske.

Mati je jokala in tarnala, oče pa je ponosno hodil okoli.

(Dalje)